

Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

Zápis č. 2

Pracovní skupina Bydlení

dne 6. května 2015, Magistrát města Brna, Koliště 19

Přítomni:

dle prezenční listiny

Program:

1. Zahájení
2. Představení spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování (dále jen ASZ)
3. Představení plánovaných aktivit
4. Analýza koncepčních materiálů
5. Diskuze – 1. část
6. Vymezení základních pojmů
7. Diskuze – 2. část
8. Závěr

1. Zahájení

Poradu Pracovní skupiny zahájil Mgr. Tomáš Jurčík, který přítomné přivítal a představil hlavní aktéry: Ing. Víta Lesáka z Agentury pro sociální začleňování, který bude působit jako metodik, Mgr. Jana Snopka z Platformy pro sociální bydlení – ideového vedoucího PS Bydlení, PhDr. Ivu Řežábkovu a Helenu Křištofovou – tajemnice PS Bydlení.

2. Představení spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování

Ing. Lesák znovu stručně shrnul základní informace o obnovené spolupráci města Brna s Agenturou pro sociální začleňování: město Brno přijalo Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen KPSVL) počátkem letošního roku, účast v KPSVL je zatím plánována na tři roky. V rámci KPSVL vzniklo v Brně pět pracovních skupin pro jednotlivé řešené oblasti: bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, komunitní sociální práce a prevence sociálně rizikových jevů/bezpečnost. Dále sdělil, že po konzultaci ASZ s MPSV došlo k posunutí termínu pro předložení konkrétních projektových záměrů z poloviny června na září 2015, kdy musí být hotova již ucelená verze, která by v říjnu měla být schválena Zastupitelstvem města Brna.

Hlavními výhodami vstupu města Brna do KPSVL je přednostní možnost čerpání financí z vybraných operačních programů pro programové období 2014 – 2020 (OP Zaměstnanost,

OP Výzkum, vývoj a vzdělávání a Integrovaný regionální operační program) a garance, že alokované finance budou využity právě na plánované projektové záměry. Přípravené projektové záměry budou přílohami Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ). Výzvy k předkládání projektových žádostí do výše uvedených OP budou otevřeny v prosinci 2015 a budou průběžné. SPSZ se bude připravovat na tři roky, přičemž během posledního roku budou probíhat revize zařazených projektů. Závěrem Ing. Lesák uvedl, že práci PS Bydlení doplní partnerská spolupráce města s Platformou pro sociální bydlení, která přivede do Brna zahraniční experty, propojení bude rovněž s procesem komunitního plánování sociálních služeb a přípravou ITI.

3. Představení plánovaných aktivit

Mgr. Jan Snopek seznámil přítomné se strukturou práce PS: setkání se budou, až na níže uvedené výjimky, konat v květnu a červnu jednou týdně, vždy ve středu ve 14:00 hod. v budově MMB Koliště 19 (zasedací místnost nebo kancelář vedoucího odboru) a budou trvat 2-3 hodiny. Ve dvou případech budou nahrazeny workshopy se zahraničními experty.

Témata jednotlivých setkání:

13. května – ukončování bezdomovectví rodin s dětmi, příprava na workshop s Katherine Gale = diskuze o řešení problematiky

20. května – workshop s Katherine Gale

27. května – ukončování bezdomovectví jednotlivců

3. června – bytový fond

8. června – workshop s Volker Busch-Geertsemou – monitoring politik ukončování bezdomovectví

10. června – sousedství, sociální mix v kontextu urbanistiky

Na přehled plánovaných aktivit navázal Bc. Jan Milota z Platformy pro sociální bydlení, který stručně představil činnost této organizace sdružující 28 organizací a 37 expertů na problematiku bezdomovectví a vyloučení z bydlení. V Brně by chtěli nabídnout odbornou podporu s využitím zkušeností z praxe v zahraničí, představit metody, které se již osvědčily a zvážit možnost jejich aplikace na zdejší podmínky. V ČR chybí zejména konkrétní metoda ukončování bezdomovectví rodin s dětmi – nestačí jen zajistit jim bydlení, ale je třeba s nimi dále pracovat. Proto je pozvána Katherine Gale, která představí metodu „rapid re-housing“ (s rodinou, které je poskytnuto bydlení, co nejdříve je to možné, po nastěhování pracuje odborník a pomáhá se zabydlet). Platforma dále plánuje v příštím roce testování „rapid re-housing“ v našich podmínkách – v USA je úspěšnost udržení si bydlení přes 80%. Dalším zahraničním expertem je Volker Busch-Geertsema, specialista na ukončování bezdomovectví jednotlivců, metodu „housing first“ a mapování potřeb pro provoz této metody.

K účasti na setkáních PS Bydlení Mgr. Snopek uvedl, že budou zváni rovněž kolegové z Úřadu práce a mohou být dle potřeby přizváni i další odborníci, např. zástupci správy nemovitostí).

4. Analýza koncepčních materiálů

Mgr. Snopek představil záměr analyzovat již zpracované koncepční materiály, které k problematice bydlení v Brně existují. Jedná se zejména o tyto dokumenty:

- výstupy projektu Zjišťování počtu lidí bez domova v Brně (MMB 2006, 2010, 2014)
- Problematika bydlení s doprovodnou sociální službou (Pracovní skupina pro integraci, MMB 2014)
- Popis cílové skupiny a analýza vybrané sociálně vyloučené lokality v Brně.... (Komunitní plán sociálních služeb města Brna, MMB 2012)
- podklady shromážděné pro aktualizaci „Gabalovy zprávy“ (GAC pro MPSV, 2015)
- Integrovaná strategie Brněnské metropolitní oblasti (KMB MMB, 2015)
- výstupy ze „Setkání k problematice sociálního vyloučení v Brně konaného 19. března 2015“ (OSP MMB 2015)
- Sociodemografická analýza územních částí města Brna (Masarykova univerzita pro MMB, 2013)
- příklady z praxe – např. projekt Prevence ztráty bydlení (Správa nemovitostí Brno-střed)
- zpráva o fungování bytů Společnosti Podané ruce

Dále Mgr. Snopek konstatoval, že je nutné doplnit analýzy pro vytváření obecné koncepce bydlení v Brně. Vytváření případné koncepce by samozřejmě mělo být v souladu s celostátními dokumenty, především s:

- Koncepcí prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020 (MPSV, 2013),
- Koncepce sociálního bydlení ČR (MPSV, 2015 – verze, jež byla dána do meziresortního připomínkového řízení).

5. Diskuze – 1. část

Bc. Kosorin z Armády spásy popsal postup, který používá jeho organizace: nabízejí „absolventům“ svých azylových domů byty, které pronajímají od městských částí (většinou „byty, ve kterých nechce nikdo bydlet“). V současnosti mají obsazených 11 bytových jednotek v ulici Francouzské a 7 b. j. na Bratislavské 47. Spolupráce s rodinami je vynikající, zatím „vypadla“ pouze jedna rodina. Klienti jsou pečlivě vybíráni, dostanou podnájemní smlouvu (pronajímatelem je AS) a dále se s nimi pracuje. Pokud se během dvou let osvědčí, dostanou řádnou smlouvu nájemní. Podobný systém mají v Ostravě, kde takto fungují desítky bytů.

Ing. Lesák upozornil, že při přípravě SPSZ je třeba navrhovat to, co je nejen potřebné, ale také reálné a zohledňovat provázanost jednotlivých oblastí, aby se doplňovaly, nikoliv kolidovaly. Informace o možnostech financování jednotlivých projektových záměrů budou k dispozici na Konferenčním setkání, které se uskuteční 13. května 2015 na Nové radnici (viz pozvánka).

Helena Křištofová uvedla, že je třeba mít informace o komerčních ubytovnách – Úřad práce může poskytnout údaje o objemu prostředků vyplacených na doplatku a příspěvku na bydlení, případně, na kterou ubytovnu jaké částky putují.

Ing. Foltýn informoval, že 14. května se na Odboru sociální péče MMB uskuteční jednání se zástupci Úřadu práce, plánuje i seznání všech majitelů ubytoven k jednání zejména s ohledem na květnové vstoupení v platnost novely zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Mgr. Hežová z Odboru sociální péče MMB (kurátoři) sdělila, že mají k dispozici aktuální čísla z Úřadu práce.

Ing. Doležal z Komise bydlení RMB upozornil, že je třeba rozlišovat bytové domy (např. Markéty Kuncové) a ubytovny. Mgr. Snopek vysvětlil, že rozdíl nespočívá ani tak ve stavebně technických požadavcích, ale spíše v míře ochrany bydlících. Na ubytovnách mají obyvatelé jen ubytovací smlouvu a mohou být bez velkých průtahů vystěhováni. Navíc nově bude město schvalovat, zda bude do konkrétní ubytovny vyplácen doplatek na bydlení, a to ve správním řízení (hrozba průtahů, odvolávání se apod.).

Helena Křištofová doporučila zjistit celkový počet žadatelů o obecní byty a počet volných obecních bytů, srovnat nabídku a poptávku. Na to Ing. Doležal namítl, že některé městské části mají tak přísná kritéria výběru, že řada „potřebných“ žadatelů si žádost vůbec nemůže podat, takže údaj o počtu žádostí by nebyl validní.

6. Vymezení základních pojmů

Mgr. Snopek představil přítomným charakteristiky základních pojmů týkajících se bezdomovectví (viz prezentace a ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR):

- bez střechy
- bez bytu
- nejisté bydlení
- nevyhovující bydlení

Sociální bydlení v ČR zatím není legislativně vymezeno (vymezuje jej ovšem návrh Koncepce sociálního bydlení v ČR, který je aktuálně v meziresortním připomínkovém řízení; do konce roku by pak měl být připraven zákon o sociálním bydlení). Různé existující modely mají 2 společné základní rysy – 3 charakteristiky. Sociální bydlení jsou nájemní byty, které současně:

1. Byly pořízeny a/nebo jsou provozovány s využitím veřejných prostředků.
2. Nájemné je v nich regulováno na nižší než tržní úrovni.
3. Jsou přidělovány prostřednictvím aplikace sociálních kritérií a nikoli na bázi tržních mechanismů (tj. nabídky a poptávky).

Pokud jde o definici cílové skupiny sociálního bydlení, vychází se z role, již má sektor sociálního bydlení plnit. Existují dvě základní role:

1. Zajištění kvalitního finančně dostupného bydlení pro produktivní části nízkopříjmových obyvatel (marginalizované části populace k němu historicky neměly přístup).
2. Záchranná síť pro ty, kteří nejsou schopni zajistit si bydlení na volném trhu (souvislost s rezidualizací).

Zmíněné role se nutně nevyklučují. To platí např. pro definici, jak byla navržena Platformou pro sociální bydlení (a později byla přejata do návrhu Koncepce sociálního bydlení v ČR). Podle této definice je cílová skupina sjednocením:

1. množiny osob v situaci bez domova či vyloučení z bydlení podle typologie ETHOS a
2. množiny osob, které jsou nepřiměřeně zatíženy náklady na bydlení
3. a současně nejsou schopny řešit situaci vlastními silami (příjmový strop).

Vymezení základních okruhů, kterými se bude PS Bydlení zabývat:

1. prevence a řešení bezdomovectví (rodin s dětmi i jednotlivců)
2. kvalita bydlení a bytového fondu – dostupnost, velikost
3. dobré sousedství, soužití X segregace
4. koordinační, strategická a monitorovací role města/městských částí

7. Diskuze – 2. část

JUDr. Dumbrovská (MČ Brno-střed) konstatovala, že jejich bytový fond je z velké části v sociálně vyloučených lokalitách a je tedy těžce obsaditelný: zájemci o obecní byty tam většinou bydlet nechtějí a ti, kteří by chtěli, nemají předpoklady k samostatnému bydlení.

Ing. Doležal upozornil, že Komise bydlení RMB řeší převážně žádosti o pronájmy obecních bytů v tzv. celoměstském zájmu a pronájmy nebytových prostor. Většina bytového fondu je svěřena městským částem, řada bytů je neobsazena protože když město předá byt městské části (protože už jej pro celoměstský zájem nepotřebuje), MČ trvá třeba i rok než jej obsadí. Co se týče dávek na bydlení – prioritní by měl být pronájem za běžné nájemné a až poté zvažovat „slevu“ pro některé klienty.

Mgr. Hežová (kurátoři) konstatovala, že pro své klienty, kteří žijí v azylových domech, nemají pokračující bydlení, tito lidé se nemají kam posunout.

JUDr. Pernicová (Bytový odbor MMB) zdůraznila, že sociální byty budou v tomto roce zprovozněny na Francouzské 42 a pokud město uvidí potřebnost, není problém nabídnout víc sociálních bytů (?!?!). Systém je takový, že městské části ze svých poradců navrhnou městu žadatele o sociální byty a město losuje o obsazení vždy předem daného počtu těchto bytů.

Ing. Lesák shrnul, že tedy poptávka je vyšší než nabídka, ale městské části nemají příliš zájem, aby měli na svém území sociální byty. H. Křištofová doplnila, že již delší dobu doporučuje, aby se pravidla pro přidělování obecních bytů ve všech městských částech sjednotila.

Bc. Milota navrhl jako další téma stav bytového fondu. Kromě toho upozornil, že v „naší“ cílové skupině má velká část dluhy na bydlení, což je diskvalifikuje z možnosti požádat o obecní byt. Mgr. Hežová potvrdila, že bezdlužnost je řady klientů velký problém.

PhDr. Petr Horehled' (Diecézní charita Brno) uvedl, že služby Charity pokrývají širokou škálu cílových skupin. Pronajímají si byty od MČ a mají dobrou zkušenost s ubytováním např. osob s mentálním postižením či cizinců. Nově vzniká poptávka po bydlení osob s duševním onemocněním – psychiatrická léčebna má pacienty, které by mohla pustit do samostatného bydlení. Dále se objevuje potřeba bydlení pro osoby opouštějící ústavní výchovu. Na tomto místě Ing. Lesák upozornil na možné limity, co se týče vymezení jednotlivých operačních programů.

Mgr. Eva Gregorová (Kancelář strategie města MMB) uvedla, že např. senioři budou vyloučeni jako cílová skupina z nových operačních programů. Celkově je málo času – KSM od loňského roku vytváří zásobník projektových záměrů, které se týkají Brna, ale není tam ani jeden, který by se týkal „naší“ cílové skupiny. V této chvíli je třeba přemýšlet nad tím, co už je aspoň trochu připravené, aby se vše stihlo.

H. Křištofová doplnila, že se jí podaří měsíčně umístit 2 – 3 klienty na otevřeném trhu s byty, některými realitními kanceláři se dá spolupracovat – je to však velmi náročné a mohla by to být náplň práce samostatné agentury. Mgr. Snopek souhlasil a uvedl, že v zahraničí (zejména v Belgii, ale i jinde) mají dost zkušeností s takovými „sociálními nájemními agenturami“, které propojují majitele bytů s potenciálními nájemníky, přičemž majitelé mají garantovány příjmy (tomuto tématu bude věnován třetí workshop, který proběhne v červenci, a který povede Josef Hegedüs z Metropolitní univerzity Budapešť).

Brno 12. května 2015

Zapsala: PhDr. Iva Řežábková